

Kulturstyrelsen
Center for kulturinstitutioner og driftsstøtte
H.C. Andersens Boulevard 2
DK-1553 København V
Att. Ida Brændholt Lundgaard

Afrapportering på tilsagn om bevilling fra Formidlingspulje 1 for 2011. J.nr. 2011-7.42.03-0003, "Minimus – museum for børn i alderen 3-7 år"

Indholdsbeskrivelse:

- 1) Baggrund
- 2) Opsummering
- 3) Formål
- 4) Samarbejdspartnere
- 5) VejleMuseernes udstillingsgruppe
- 6) Udsættelse
- 7) Afvigelser i forhold til den oprindelige plan
- 8) Resultat og erfaringer
- 9) Konklusion

Baggrund

Vejleegnens Museer (nu VejleMuseerne) fik i 2011 tilsagn om bevilling fra Kulturstyrelsen (tidligere Kulturarvstyrelsen) til udviklingen af et formidlingskoncept for et "Minimus – museum målrettet børn i alderen 3 – 7 år".

Opsummering

VejleMuseerne søgte i 2011 midler til udviklingen af et sansebåret og interaktivt formidlingskoncept, hvor børn i 3 til 7 års alderen gennem fysisk aktivitet og egne erfaringer - bistået af Minimus scenografiske opbygning - får en oplevelse af, hvad det kunne sige at være barn i Vejle i perioden omkring år 1900. Arbejdet med udviklingen af konceptet er foregået i perioden midt 2011 til juni 2012 og blev afsluttet ved opførelsen af det fysiske rum i sidste halvdel af 2012. Formidlingskonceptet er blevet til i samarbejde med University College Lillebælt, børnebogsforfatter Jim Højbjerg, udstillingsarkitekt Tina Lind og legerumsproducent Sommer Larsen, samt VejleMuseernes udstillingsgruppe.

Minimus er i dag en del af VejleMuseernes nye kulturhistoriske museum i Spinderihallerne. Kultur museet åbnede i begyndelsen af marts måned 2013. Museet er blevet modtaget med stor begejstring af de mange gæster, der allerede har været på besøg.

Formål

Formålet med projektet har været at skabe et formidlingskoncept for et historisk legerum, hvor målestoksforholdet er tilpasset brugergruppen og hvor alt inventar må røres ved og leges med. Det overordnede tema for det historiske legerum er "Asen og Masen" – en betegnelse som dækker over det hårde arbejde, som prægede tilværelsen i industritiden. Formidlingsmæssigt skal rummet sætte scenen for en verden, der er meget anderledes end den, børnene kender i dag. Rammen er lagt, så børnene kan lege sig til en viden om, hvordan verden tog sig ud i Vejle omkring år 1900. Rummet giver de yngste mulighed for at tumle rundt, samtidig giver det de ældste brugere mulighed for at reflektere over, hvordan det var at være barn i Vejle under industrialiseringen.

Samarbejdspartnere

Tina Lind, udstillingsarkitekt, GPP arkitekter
Nikolaj Birkelund, Lysdesigner, Cowi A/S
Michael Laursen, Uddannelseschef, University College Lillebælt
Mette Nørregaard Christensen, lektor, University College Lillebælt
Jens Aage Poulsen, lektor, University College Lillebælt
Jim Højbjerg, Teamkoordinator – Børn, Vejle Bibliotekerne
Torben og Jane Sommer Larsen, Sommer Larsen - Eventyrlegerum

VejleMuseernes udstillingsgruppe

Lisbeth Lykke, cand. mag., museumsinspektør, nyere tid
Rasmus Birch Iversen, ph.d. museumsinspektør, arkæologi
Michael Bjerregaard, cand. mag., museumsinspektør, arkæologi
Anker Thygesen, cand. mag., museumsinspektør, nyere tid
Steen Lundbye, cand. mag., projektleder
Ove Sørensen, museumschef

Udsættelse

I juni måned 2012 søgte VejleMuseerne og fik en udsættelse i forhold til færdiggørelsen af projektet til februar 2013. "Minimus" er, siden opstarten af projektet i sidste halvdel af 2011, blevet en integreret del af VejleMuseernes nye permanente udstilling i Spinderihallerne. Arbejdet med udviklingen af "Minimus" er således også kommet til at indbefatte både udstillingsarkitekt, lysdesigner og legerumsproducent.

Afvielser fra den oprindelige plan

I forhold til den oprindeligt skitserede plan i ansøgningen til formidlingspuljen, er der opstået enkelte afvielser, der også har været anledning til anmodningen om udsættelse af færdiggørelsen af projektet. Grundet det endelige forløb med opbygningen af VejleMuseernes nye kulturhistoriske museum i Spinderihallerne har udviklingen af det historiske legerum "Minimus" således gennemløbet følgende fire overordnede faser:

- 1) **Frem til august 2011.** En indledende researchfase, med museumsinspektør cand. mag. Lisbeth Aagaard Lykke i spidsen for museets udstillingsgruppe. Indsamlet historisk baggrundsviden, genstande, fotos og anden relevant information blev bearbejdet til et udbudsmateriale, der dannede grundlaget for opbygningen af Minimus, der er en del af Vejle Museernes nye kulturhistoriske museum i Spinderihallerne.
- 2) **August 2011 til juni 2012.** Første udviklingsfase, der bestod i en række afholdte møder og workshops mellem museets udstillingsgruppe og udstillingsarkitekt Tina Lind fra det århusianske arkitektfirma GPP, der vandt den udbudte arkitektkonkurrence om den samlede opbygning af VejleMuseernes nye kulturhistoriske museum i Spinderihallerne. Denne udviklingsfase sigtede på at indsnævre, afklare og udvikle det formidlingsmæssige indhold i Minimus, med udgangspunkt i den historiske baggrund samt den visuelle og intuitive formidling i rummet. Resultatet af dette arbejde blev fremstillingen af et udbudskatalog, der dannede grundlaget for anden og sidste udviklingsfase, som beskrives i nedenstående.

Indholdet af udbudskataloget samt den visuelle og intuitive formidling i rummet blev sideløbende afprøvet på en workshop med repræsentanter fra University College Lillebælt samt Jim Højbjerg fra Vejle Bibliotekerne. Formålet med denne workshop var at diskutere katalogets ideer og indhold iht. til de eksterne konsulenter ekspertise indenfor feltet formidling og læring målrettet børn i 3 til 7 års alderen. Workshopen resulterede i flere ændringer af udbudskataloget, som beskrives i det nedenstående.

- 3) **August 2012 til marts 2013.** Anden og sidste udviklingsfase, tog sin begyndelse efter afholdt licitationen på VejleMuseernes nye kulturhistoriske museum i juni 2012. Firmaet Sommer Larsen¹ vandt kontrakten på at opbygge Minimus efter de i udbudskataloget beskrevne ønsker. En del af den kontraktmæssige forpligtigelse for Sommer Larsen var at indgå i et udviklingssamarbejde med museets udstillingsgruppe og udstillingsarkitekt Tina Lind om den endelige udformning af Minimus, således at rummets indretning kunne drage nytte af Sommer Larsens mangeårige ekspertise i forbindelse med opbygning af formidlings- og læringsrum. I den proces indgik også et samarbejde med belyningsdesigner fra COWI A/S, således at belysningen i rummet kunne være med til at bidrage aktivt til scenografien.
- 4) **Juni til august 2013.** Opfølgings- og evalueringsfase. Da det ikke praktisk viste sig muligt at inddrage repræsentanter fra en slutbrugergruppe i det udviklede arbejde, vil VejleMuseerne i de kommende måneder indgå i et samarbejde med daginstitutioner og børnehaveklasser fra Vejle, der vil blive inviteret på besøg i Minimus. Undervejs i besøget vil gruppernes brug af rummet blive observeret og efterfølgende vil museet i samarbejde med de pågældende institutioner evaluere besøget. Udover disse institutionsbesøg vil der i opfølgings-evalueringsfasens slutprodukt indgå de observationer og kommentarer, som museet har fået fra brugere af Minimus, der ikke besøger museet som samlede gruppe. Denne viden bliver efterfølgende bearbejdet og opsamlet i et udviklingskatalog, der vil danne grundlag for en sidste tilretning og udvikling af Minimus.

Resultat og erfaring

- 1) Researchfasen udmøntede sig i et oplæg, hvori museets fagfolk beskrev ønsker til det historiske indhold i Minimus, samt præsenterede hvilket historisk materiale, erindringer, fotos, genstande og film, der var til rådighed for opbygningen af rummet. Denne del af projektet har givet VejleMuseerne en gennemgribende indsigt i det eksisterende historiske materiale, der kan danne grund for en formidling af, hvad det vil sige at være barn i Vejle i den periode af byens historie, hvor industrialiseringen for alvor tog fat i årene 1890 til 1930. En viden der udover at være en del af Minimus, også vil blive brugt i VejleMuseernes fremtidige formidlingsstrategi rettet mod børneinstitutioner og indskolingen i Vejle kommune. Formidlingen vil lægge vægt på inddragelse og dialog med brugerne med basis i den historiske viden.
- 2) Samarbejdet mellem udstillingsarkitekt og museets udstillingsgrupper ift. udviklingen af Minimus var en proces, der kørte sideløbende med udviklingen af hele det nye kulturhistoriske museum i Spinderihallerne. Udover Minimus består kunstmuseet af fem andre temafortællinger samt en enkelt digital udstilling, som enkelte gange i løbet af åbningstiden overtager de øvrige udstillinger. Derfor har det også været et krav til udviklingen af formidlingskonceptet for Minimus, at dette tilnærmelsesvis fik samme visuelle og formidlingsmæssige udtryk som den øvrige del af museet.

Dette er selvsagt noget af en udfordring, da præmissen for Minimus jo netop var formidling rettet specifikt imod en brugergruppe på 3 til 7 år. Men som det blev klart i løbet af udviklingsfase 1, var der flere elementer af de overordnede formidlingsprincipper for det øvrige museum, der - i let bearbejdet form - kunne anvendes på Minimus. Det drejer sig om følgende forhold: Intuitiv formidling og minimal brug af tekst. Brugere skal selv uden at læse lange plancher kunne forstå, hvad det rum/den udstilling de bevæger sig ind i handler om - der skal være en stærk visuel og ikke verbal kommunikation, der ikke efterlader brugerne i tvivl om, hvad der foregår i rummet. De udstillede genstande skal være præsenteret på en sådan måde, at de selv fortæller deres historie uden brug af lange forklaringer. Dette opnås ved at indtænke genstanden i de forskellige rums scenografiske opbygning. Der skal være mulighed for formidling i flere lag – man skal kunne fordybe sig i enkelte emner. Der skal være udbredt brug af aktiviteter og hands-on, men kun når det giver mening.

¹ Sommer Larsen har i en årrække arbejdet med at indrette legerum af meget forskellig karakter for museer, oplevelsescentre og børneinstitutioner. For nærmere beskrivelse af firmaet se: <http://www.sommer-larsen.dk/Default.aspx>

Med baggrund i det historiske materiale og overstående formidlingsprincipper blev der udviklet et katalog indeholdende en overordnet beskrivelse af det Minimus som VejleMuseerne i samarbejde med arkitekt og producent ønskede færdigudviklet i anden og sidste udviklingsfase. Dette katalog var emnet på den afholdte workshop med Universty College Lillibælt plus JH. På den workshop blev både det historiske indhold og de overordnede formidlingsprincipper diskuteret. Efterfølgende kunne der bl.a. konkluderes følgende: Det valgte tema "Industrialiseringen" - og ideen om at formidle det at være barn i Vejle omkring år 1900 til brugergruppen på 3 til 7 årige, - var i sig selv et godt udgangspunkt, men som Universty College Lillibælt påpeger, vil der være meget stor forskel på, hvad 3 årige og 7 årige kan opfatte rent læringsmæssigt. Opbygningen af Minimus skulle derfor tage højde for, at de enkelte legeelementer i rummet skal kunne kommunikerer på flere niveauer til brugerne. I flg. Universty College Lillibælt ville der netop, som allerede formuleret i VejleMuseernes oprindelige plan, være en stor chance for, at de yngste af brugerne kun vil opfatte rummet som en legeplads og derfor ikke få en forståelse for den historiske formidling i Minimus. JM og Universty College Lillibælt påpegede dog også at den scenografiske opbygning, der lagde vægt på "gamle dage" kunne være et vigtigt redskab til at formidle det historiske indhold til brugerne. Med den korrekte opbygning vil Minimus godt kunne signalere "gamle dage" til de yngste brugere af rummet.

På workshoppen blev også mængden af den historiske formidling som VejleMuseerne gerne ville have med drøftet, også på det punkt var der overvejende positive kommentarer fra både Universty College Lillibælt og JM. Begge parter påpegede dog, at materialet måske var lidt for omfattende og at det ville være bedre, hvis der blev skåret lidt ned i mængden af historier, samt at de enkelte legeelementer i rummet blev simplificeret. Særligt blev den havnemodel, som VejleMuseerne havde ønsket sig, da havne jo spiller en afgørende rolle i byens udvikling omkring år 1900, drøftet indgående. Universty College Lillibælt havde flere pointer der gik i retningen af, at det ville være vanskeligt at få brugerne til at forstå den historiske baggrund for hvorfor, der var en havnemodel i Minimus, og at model givet vis blot ville blive opfattet som et legeredskab.

De øvrige legeelementer og indretninger med baggårdsmiljø, havnekran, stilladsindretning og fortællehjørne blev også drøftet. Her var der anderledes enighed om, at disse elementer - qua deres forskellige former for samspil med brugerne - ville være meget bedre til at formidle historiske indhold. Brugere ville kunne afprøve situationer som tøjvask, hejse ting op med kran osv. Situationer, som de ville kunne genkende fra deres egen hverdag, hvilket ville være et bedre afsæt i forhold til en forståelse for forholdene tilbage i tiden.

Konklusioner på den afholdte workshop blev som følger. Den overordnede indretning og opbygning af Minimus med havnekran, stillads, baggårdsmiljø med fortælleniche og havnemodel ville være en god platform for en lege- og læringsproces, der på forskellige niveauer ville kunne formidle, hvordan det kunne have været at leve i Vejle omkring år 1900. Konklusionen måtte også være, at der i den sidste udviklingsfase skulle arbejdes med den overordnede scenografi i Minimus. Denne vil være meget afgørende for brugernes forståelse af, hvad Minimus formidler historisk. I særlig grad burde det overvejes, hvorvidt den ønskede havnemodel burde udskiftes med et andet indhold. Endelig blev konklusionen også, at JM skulle skrive fire børnefortællinger, rettet mod brugergruppen. Fortællingerne skulle både tage udgangspunkt i det historiske baggrundsmateriale og i Minimus endelige indretning, således at brugerne, når de hører fortællinger, kunne koble dem sammen med opbygningen af rummet.

Resultatet fra workshoppen blev efterfølgende indarbejdet i udbudskataloget over Minimus i det omfang det var muligt, således det kunne danne baggrund for anden og sidste udviklingsfase med den vindende producent af Minimus.

- 3) Anden og sidste udviklingsfase foregik i tæt samarbejde med den vindende producent af legerummet som blev firmaet Sommer Larsen. Firmaet har en mangeårig erfaring med at opbygge formidlingsbaserede legerum til børn i mange forskellige aldre. Denne blev af processen med at udvikle Minimus var særdeles interessant, da tre forskellige faggrupper nu skulle foretage de sidste tilretninger af Minimus, inden rummet kunne færdigproduceres. På en

lang række møder blev mange forskellige dele af Minimus diskuteret, alt fra farven på legemursten over legeværdien af havnemodel til det overordnede visuelle udtryk af Minimus blev gennemarbejdet.

I løbet af denne udvikling blev det meget tydeligt, at de praktiske erfaringer som Sommer Larsen har, ville komme den overordnede indretning af Minimus til gode. Sommer Larsen var f.eks. meget hurtig til at påpege, at legeværdien af den ønskede havnemodel var meget begrænset, med deres erfaring in mente vil den ikke kunne komme til at signalere eller formidle det, som VM gerne ville have den til. Derfor blev den i stedet erstattet af en udvidelse af baggårdsmiljøet, der i langt højere grad ville kunne underbygge brugernes oplevelse af det historiske indhold i Minimus.

En anden og vigtig pointe som Sommer Larsen havde, var brugen af materialer og farver i opbygningen af Minimus. Her havde udstillingsarkitekten et stærkt ønske om, at materiale- og farvevalget i øvrige del af museet også skulle være gennemgående i Minimus, således at den overordnede scenografi og det visuelle udtryk for hele museet kunne fremstå som en helhed. Dette harmonerede ikke særlig godt med Sommer Larsen viden om den taktile brug af materialer og farver i forhold til formidling til brugergruppen. Efter en del diskuterer og flere møder blev konklusionen at bruge dele af det overordnede farvevalg i Minimus og lade Sommer Larsen bruge de materialer, som de ud fra deres erfaring vidste, kunne være med til at bidrage til brugernes opfattelse af det historiske indhold i Minimus. I arbejdet med at udvælge materiale og farver til den færdige scenografi blev også lysdesigner Nikolaj Birkelund fra COWI inddraget.

Af andre væsentlige ændringer i forhold til det i udbudskatalogets ønskede indhold i Minimus, skal det nævnes, at Sommer Larsen meget hurtigt påpegede enkelte problemer i forhold til VejleMuseernes ønske om at lave et nedskaleret legerum, der i størrelsesforhold passede til brugergruppe. Hvor det vil virke ganske fint i forbindelse med de store indretninger som havnekran og stillads, vil en nedskalering være problematisk at gennemføre overalt i Minimus. Mindre genstande som f.eks. mursten og vaskebaljer mister deres visuelle kommunikationsevne, hvis de bliver gjort meget mindre, end de er i virkeligheden, derfor endte indretningen af Minimus med at kun de store indretningsmæssige elementer blev nedskaleret.

Konklusion og videre forløb

Som beskrevet i det ovenstående har udviklingen af det historiske legerum Minimus været en proces, der er gennemgået mange udviklingsforløb, hvor VejleMuseerne har arbejdet sammen med flere forskellige faggrupper med hver deres ekspertise. Hele denne proces har været meget givtig for både udviklingen af selve Minimus, men også for de medarbejdere fra VejleMuseerne der deltog i processen.

Medarbejderne fra VejleMuseerne har med deltagelsen i projektet Minimus opnået en betragtelig indsigt i så forskellige områder som: Faglig indsigt i den teoretiske baggrund for hvilket abstraktionsniveau, man kan forvente af en målgruppe på 3 til 7 år. Desuden viser udviklingen af Minimus, hvordan et museum godt kan arbejde med en overordnet formidlingsstrategi i forhold til flere forskellige målgrupper, når blot man tager visse hensyn til de enkelte brugergruppers baggrund. Erfaringer som VM vil kunne bruge i museets fremadrettede arbejde med at udvikle den samlede formidlingsstrategi, både på museet i Spinderihallerne men også i museets øvrige afdelinger.

”Her skal vi komme mange gange, bedstemor”, udtalte en dreng på ca. 7 år under et besøg i Minimus kort efter museets åbning i marts 2013. Det er kun en af mange positive tilbagemeldinger, vi har modtaget fra brugerne af det historiske legerum. Der er således ikke nogen tvivl om, at Minimus er en succes, som bliver brugt af rigtig mange af museet gæster indenfor den ønskede brugergruppe. Men det siger desværre ikke noget om, hvorvidt VejleMuseerne ønske om at brugerne af Minimus skulle gå hjem fra besøget med en fornemmelse af, hvordan det kunne være at være i Vejle for 100 år siden.

Derfor vil VejleMuseerne i de kommende måneder frem til august 2013 iværksætte en brugerundersøgelse blandt udvalgte børneinstitutioner og indskolinger i Vejle Kommune. Formålet bliver at lave en måling og undersøgelse af, hvordan den tænke brugergruppe oplever den historiske formidling i rummet. Resultaterne af denne undersøgelse vil efterfølgende blive indarbejdet i den kommende udvikling af Minimus.

Endvidere vil VejleMuseerne i løbet af efteråret udarbejde en artikel til tidsskriftet Danske Museer, hvori hele processen og forløbet med at udvikle og opbygge det nye kulturhistoriske museum i Spinderihallerne i Vejle beskrives – en del af denne artikel vil naturligvis også være en beskrivelse af arbejdet med Minimus og de erfaringer vi har gjort os i dette arbejde, hvilket forhåbentligt kan danne grundlaget for en videns- og erfaringsdeling med andre museer og interesserede parter.

Med venlig hilsen

Steen Lundbye
Museumsinspektør, nyere tid
VejleMuseerne